

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН**

**СИЛАБУС**  
**НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**«ФІЛОСОФІЯ»**  
(обов'язкова навчальна дисципліна)

|                              |                                          |
|------------------------------|------------------------------------------|
| освітньо-професійна програма | <u>Біотехнології та біоінженерія</u>     |
| спеціальність                | <u>162 Біотехнології та біоінженерія</u> |
| галузь знань                 | <u>16 Хімічна та біоінженерія</u>        |
| освітній ступінь             | <u>бакалавр</u>                          |

Розробник:

**ШЕЙКО Сергій,**

професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін,

к. філос. н., доцент

Полтава 2020 р.

### Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

|                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Назва навчальної дисципліни</b>                                      | <b>ФІЛОСОФІЯ</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти</b> | Обов'язкова навчальна дисципліна                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| <b>Назва структурного підрозділу</b>                                    | кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Контактні дані розробників, залучених до викладання</b>              | Викладач: <b>Шейко Сергій</b> , к. філос. н., доцент, професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін<br>Контакти:<br>ауд. 457, навчальний корпус № 4<br>e-mail: <a href="mailto:sergej.sheiko@pdaa.edu.ua">sergej.sheiko@pdaa.edu.ua</a><br>сторінка викладача: <a href="https://www.pdaa.edu.ua/people/sheyko-sergiy-volodymyrovych">https://www.pdaa.edu.ua/people/sheyko-sergiy-volodymyrovych</a> |
| <b>Рівень вищої освіти</b>                                              | Перший (бакалаврський) рівень                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Спеціальність Освітня програма</b>                                   | 162 Біотехнології та біоінженерія<br>Біотехнології та біоінженерія                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Попередні умови для вивчення дисципліни</b>                          | базові знання соціально-гуманітарних дисциплін                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

### Заплановані результати навчання

**Мета навчальної дисципліни:** надання науково-теоретичних знань з філософії як вищого теоретичного рівня світогляду, що віддзеркалює сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їх взаємодії; формування світогляду особистості, який визначає загальне ставлення її до самої себе, суспільства, природи, світу крізь розуміння пізнавальних, моральних, ціннісних і соціальних проблем буття.

**Основні завдання навчальної дисципліни:** ознайомлення здобувачів вищої освіти з предметом, специфікою та основною проблематикою філософії як науки, фундаментальними закономірностями виникнення, розвитку та функціонування даної дисципліни як галузі наукового знання; формування системного уявлення про основні проблемні питання, а також в об'єктивному, неупередженому, систематичному вивченні філософських феноменів в історії суспільства, взаємозв'язок та взаємодію їх з іншими галузями культури; оволодіння принципами діалектичного та логічного мислення як універсального методу пізнавальної діяльності; уміння свідомо використовувати наукову методологію в розв'язанні завдань професійної практики; розвиток навичок самостійного розгляду світоглядних проблем суспільного життя із залученням понятійного апарату філософії; виховання гуманістичного потенціалу особистості, її високої духовності та загальної культури в умовах розбудови громадянського суспільства в незалежній Україні.

#### **Компетентності:**

*загальні:*

K01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

K05. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

K09. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

*Програмні результати навчання:*

ПР22. Вміти враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень. Вміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

### Програма та структура навчальної дисципліни

| Назви тем                                                             | Кількість годин                 |              |           |           |
|-----------------------------------------------------------------------|---------------------------------|--------------|-----------|-----------|
|                                                                       | денна форма<br>(162 ББ бд 2020) |              |           |           |
|                                                                       | усього                          | у тому числі |           |           |
|                                                                       |                                 | л            | с         | с.р.      |
| Тема 1. Філософія як специфічний тип знання.                          | 8                               | 2            | 2         | 4         |
| Тема 2. Філософська думка Стародавнього Сходу.                        | 8                               | 2            | -         | 6         |
| Тема 3. Антична філософія.                                            | 8                               | 2            | 2         | 4         |
| Тема 4. Філософія Середньовіччя та Відродження.                       | 8                               | 2            | 2         | 4         |
| Тема 5. Німецька класична філософія.                                  | 8                               | -            | 2         | 6         |
| Тема 6. Сучасна світова філософія.                                    | 8                               | -            | -         | 8         |
| Тема 7. Українська філософська думка.                                 | 8                               | 2            | 2         | 4         |
| Тема 8. Проблеми буття та свідомості у філософії.                     | 8                               | 2            | 2         | 4         |
| Тема 9. Філософія пізнання. Логіка та методологія наукового пізнання. | 8                               | 2            | -         | 6         |
| Тема 10. Проблема людини в філософії.                                 | 8                               | 2            | 2         | 4         |
| Тема 11. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього            | 10                              | -            | -         | 10        |
| в т.ч. індивідуальні завдання                                         | -                               | -            | -         | -         |
| <b>Усього годин</b>                                                   | <b>90</b>                       | <b>16</b>    | <b>14</b> | <b>60</b> |

### Оцінювання результатів навчання

#### **Форми контролю результатів навчання (162 ББ бд 2020)**

| Програмні результати навчання | Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти |                                |            |                             |                                    |
|-------------------------------|-------------------------------------------------------------|--------------------------------|------------|-----------------------------|------------------------------------|
|                               | Ведення конспекту                                           | Опитування, участь у дискусіях | Тестування | Самостійна робота           |                                    |
|                               |                                                             |                                |            | завдання самостійної роботи | Реферат, мультимедійна презентація |
| ПРН 22                        | 16                                                          | 24                             | 24         | 22                          | 14                                 |
| Разом                         | 16                                                          | 24                             | 24         | 22                          | 14                                 |

#### **Схема нарахування балів з навчальної дисципліни (162 ББ бд 2020)**

| Назва теми                                   | Форми контролю результатів навчання |                               |            |                             |                                    |       |
|----------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------|------------|-----------------------------|------------------------------------|-------|
|                                              | Ведення конспекту                   | Опитування участі у дискусіях | Тестування | Самостійна робота           |                                    | Разом |
|                                              |                                     |                               |            | Завдання самостійної роботи | Реферат, мультимедійна презентація |       |
| Тема 1. Філософія як специфічний тип знання. | 2                                   | 4                             |            | 2                           |                                    | 8     |
| Тема 2. Філософська думка                    | 2                                   | 4                             |            | 2                           |                                    | 8     |

|                                                                       |           |           |           |           |           |            |
|-----------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|------------|
| Стародавнього Сходу.                                                  |           |           |           |           |           |            |
| Тема 3. Антична філософія.                                            | 2         | -         |           | 2         |           | 4          |
| Тема 4. Філософія Середньовіччя та Відродження.                       | 2         | 4         |           | 2         |           | 8          |
| Тема 5. Німецька класична філософія.                                  | -         | 4         |           | 2         |           | 6          |
| Тема 6. Сучасна світова філософія.                                    | -         | -         |           | 2         |           | 2          |
| Тема 7. Українська філософська думка.                                 | 2         | 4         |           | 2         |           | 8          |
| Тема 8. Проблеми буття та свідомості у філософії.                     | 2         | 4         |           | 2         |           | 8          |
| Тема 9. Філософія пізнання. Логіка та методологія наукового пізнання. | 2         | -         |           | 2         |           | 4          |
| Тема 10. Проблема людини в філософії.                                 | 2         | -         |           | 2         |           | 28         |
| Тема 11. Філософія науки і культури, стратегія майбутнього            | -         | -         | 24        | 2         |           | 2          |
| Реферат, презентація                                                  |           |           |           |           | 7<br>7    | 14         |
| <b>Разом</b>                                                          | <b>16</b> | <b>24</b> | <b>24</b> | <b>22</b> | <b>14</b> | <b>100</b> |

### Шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Ведення конспекту (0-2 бали)

| Кількість балів | Критерії оцінювання                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2               | всі питання конспекту розкриті у повному обсязі відповідно до плану з розумінням фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, організовує процес навчання й самоосвіти на високому рівні                |
| 1               | конспект не повний, зміст питань, зазначені у плані, занотовані не в повному обсязі, занотовані фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, організовує процес навчання й самоосвіти на середньому рівні |
| 0               | конспект відсутній, організовує процес навчання й самоосвіти на низькому рівні, очікувані результати навчання відсутні.                                                                                                                                                             |

Опитування, участь у дискусіях (0-4 бали)

| Кількість балів | Критерії оцінювання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4               | здобувач вищої освіти ґрунтовно й послідовно викладає вивчений навчальний матеріал з розумінням фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей; демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності; обґрунтовує власні думки; ефективно працює з інформацією, застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій, наводить необхідні приклади, аргументує їх; активно співпрацює з колегами, бере участь у дискусіях, диспутах; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови; |
| 3               | здобувач вищої освіти ґрунтовно й послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, з розумінням фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, але припускається незначних помилок, які самостійно виправляє після зауважень викладача; демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності, ефективно працює з інформацією, застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій з допомогою викладача, наводить необхідні                                                                          |

|   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   | приклади, аргументує їх; співпрацює з колегами, бере участь у дискусіях, диспутах; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 2 | здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, але демонструє знання навчального матеріалу не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує власні думки; демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності, з інформацією працює не ефективно, пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями лише з допомогою викладача; співпрацює з колегами та участь у дискусіях, диспутах бере не охоче; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді;                     |
| 1 | здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу, не завжди розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не демонструє вміння критично мислити у сфері пізнавальної діяльності; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки, з інформацією працює не ефективно, відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; співпрацює з колегами неохоче, допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді; |
| 0 | відповідь відсутня або здобувач вищої освіти не розуміє фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства, з інформацією працює не ефективно, не співпрацює з колегами, не бере участь у дискусіях; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови, очікувані результати навчання не демонструє.                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

#### Тестування (0-24 балів)

| Кількість балів | Критерії оцінювання                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 0-14            | здобувач вищої освіти демонструє знання загальної політичної культури та активності, формуванню національної гідності й патріотизму, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання економіки й права.<br>( 24 теоретичних питань; 1 бал – за кожен правильну відповідь). |

#### Самостійна робота

##### Виконання завдань самостійної роботи (0-2 бали)

| Кількість балів | Критерії оцінювання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2               | здобувач вищої освіти застосовує навички самостійної роботи, демонструє високий рівень розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння критично мислити у сфері професійної діяльності, ефективно працює з інформацією: добирає необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізує й інтерпретує її, впорядковує, класифікує й систематизує, завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій.                                                                                                     |
| 1               | здобувач вищої освіти застосовує навички самостійної роботи, демонструє достатній рівень розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння критично мислити у сфері професійної діяльності, ефективно працює з інформацією: добирає необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізує й інтерпретує її, впорядковує, класифікує й систематизує, завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій, але завдання самостійної роботи з теми виконані не всі, або мають неточності чи незначні помилки. |
| 0               | здобувач вищої освіти не застосовує навички самостійної роботи, демонструє низький рівень розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | суспільства, вміння критично мислити у сфері професійної діяльності, не ефективно працює з інформацією: не добирає необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, не аналізує й не інтерпретує її, не впорядковує, не класифікує й не систематизує, завдання самостійної роботи не виконані, або виконані неправильно. |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### Реферат (0-7 балів)

| Кількість балів | Критерії оцінювання реферату                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 6-7             | виконані всі вимоги до написання і захисту реферату; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю; сформульовані висновки відповідно до завдань; витриманий обсяг реферату; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; дані правильні відповіді на додаткові питання; демонструє ефективну роботу з інформацією: добирає необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізує й інтерпретує її, впорядковує, класифікує й систематизує, в процесі доповіді демонструє високий рівень розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння критично мислити у сфері професійної діяльності. |
| 4-5             | основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки; не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; вимоги щодо оформлення реферату дотримані; демонструє ефективну роботу з інформацією: добирає необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізує й інтерпретує її, впорядковує, класифікує й систематизує, але на додаткові питання дані неповні відповіді; здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє середній рівень розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння критично мислити у сфері професійної діяльності.                                                                                                                                               |
| 2-3             | є істотні відступи від вимог до реферування, зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; висновки відсутні; з інформацією працює не ефективно, здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє достатній рівень фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння критично мислити у сфері професійної діяльності,.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 0-1             | реферативна робота не відповідає вимогам до написання, здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє низький рівень розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства, вміння критично мислити у сфері професійної діяльності, робота з інформацією не ефективна, або реферативна робота невиконана.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

#### Мультимедійна презентація (0-7 балів)

| Кількість балів | Критерії оцінювання мультимедійної презентації                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 6-7             | у презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблені самостійні висновки, аргументація, є власне ставлення до проблеми. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно із розумінням фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства; здобувач вищої освіти демонструє вміння критично мислити у сфері професійної діяльності; презентація характеризується оригінальністю з дотриманням вимог професійної комунікації. |
| 4-5             | презентація має чіткі цілі, відповідні завдання з теми; представляє собою інформацію з різноманітних джерел, структуровану у формі опорного конспекту,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | зрозумілу для аудиторії; зроблений акцент на важливих питаннях; здобувач вищої освіти демонструє розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства; вміння критично мислити у сфері професійної діяльності навички професійної комунікації. |
| 2-3 | презентація сфокусована на темі, але не висвітлює її змісту; наявна певна організаційна структура; можуть бути фактичні помилки чи незрозумілості, але незначні, програмні результати навчання демонструє на низькому рівні.                                     |
| 0-1 | презентація не відповідає вимогам або не виконана, очікувані результати навчання відсутні.                                                                                                                                                                       |

### **Трудовітність**

Загальна кількість годин – 90.

Кількість кредитів – 3.

Форма семестрового контролю – залік.

### **Політика навчальної дисципліни**

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти пропустив заняття, він зобов'язаний відпрацювати його й виконати завдання згідно методичних рекомендацій до семінарських занять та самостійної роботи.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Є можливість опанування навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про 15 академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (розповсюджується лише на обов'язкові компоненти освітньої програми або їх частини) перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

### **Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:**

робоча програма навчальної дисципліни, анотація, презентації.

### **Рекомендовані джерела інформації**

1. Губерський Л. Філософія: базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. К. Фоліо: 2018. 621 с.
2. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. 3-тє видання. К.: Вид-во Право, 2020. 432 с.
3. Лузан Вступ до філософії: підручник. К. :Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.
4. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 184 с.

### **Допоміжні**

1. Індійська філософія: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. / за заг. ред. Т. Кононенка. Харків: «Фоліо», 2019. 144 с.
2. Пономарьов О.С., Костиця І.В. Практикум з філософії освіти: Навчально-методичний посібник. Харків: НТУ «ХП», 2019. 104 с.
3. Плахтій М.П., Сулятицька Т.В. Філософія: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 58 с.
4. Шейко С.В., Колодій О.С., Ільченко А.М. Філософсько- історичні основи свободи волі людини в російському західництві ХІХ століття. // Філософські обрії: наук.-теорет. журн. Ін-т філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, Полтав. нац. пед. ун-ту імені В.Г. Короленка. Полтава. 2018. Вип. 40. С. 25–36.
5. Шейко С.В., Колодій О.С., Ільченко А.М. Глобалізація освіти: чи можливо втримати пам'ять і не втратити майбутнього (філософсько-економічний аспект). Актуальні питання сучасної економічної науки: колективна монографія / за ред. Аранчій В.І., Дорогань-Писаренко Л.О. Полтава: ПДАА, 2018. С. 58–66.
6. Шейко С.В., Колодій О.С. Соціально-філософський аналіз категорії «ризик» в умовах формування інформаційного простору. Філософські обрії: наук.-теорет. журн. Ін-т філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, Полтав. нац. пед. ун-ту імені В.Г. Короленка. Полтава. 2019. Вип. 42. С 50-54.
7. Шейко С.В., Колодій О.С., Кальян С.Є. Ризики в суспільстві (соціально-філософський аспект). Економічний, організаційний та правовий механізм підтримки і розвитку підприємництва: колективна монографія; за ред. Калашник О.В., Махмудов Х.З., Яснолоб І.О. Полтава: ПДАА, 2019. С. 179–186.
8. Філософія: Підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О.В. Рябініної, Л.І. Юрченко. Х.: Видавництво Іванченка І.С. 202 с.
9. Philosophical and educational foundations of the personality development of the higher school teacher in the 21st century : [monograph] / S. V. Shejko, O.S. Kolodii // Management of the 21st century: globalization challenges I. Markina, V. Aranchiy, Y. Safonov [and others]. Prague. Nemoross. r. o. 2018. Czech Republic. 508 p. P. 444–450.
10. Serhii Shejko, Olena Kolodii. Risk's in social life (socio-philosophical analysis). Markina I., Aranchii V., Safonov Y., Zhulinska O. and other. «Management of the 21st century: globalization challenges. Issue 2»: [collective monograph] / in edition I. Markina. Prague. Nemoros s.r.o. 2019. Czech Republic. P. 399 – 404.

### **Інформаційні ресурси мережі Інтернет:**

1. Бібліотека ім. В. Вернадського URL: <http://www.nbu.gov.ua>
2. Електронна бібліотека Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. URL: <https://filosof.com.ua/>
3. Підручники для студентів. Серія Філософія. URL: <https://westudents.com.ua/predmet/34-f%D1%96losof%D1%96ya.html>
4. Філософські обрії. Науковий журнали. URL: <http://philosobr.pnpu.edu.ua/>
5. Найвидатніші філософи світу та України. URL: <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>